

Een gesproken brief

Hoe heerlijk is het om een berichtje te ontvangen van iemand die je allang niet meer gezien of gesproken hebt. Met het voortschrijden van de techniek wordt het steeds makkelijker om op afstand te communiceren. Telefonie en internet zijn in ieders bereik. Wil je elkaar 'live' spreken dan is een verbinding zo gemaakt. En wil je elkaar ook nog zien, dan 'skypen' we toch even?

Hoe deed men dat vroeger? Natuurlijk werd er veel geschreven. Een bijzondere vorm van communicatie was Phonopost. In een soort telefooncel kon men tegen vergoeding een korte boodschap inspreken. Deze werd opgenomen op een aluminium plaatje, ter grootte van onze huidige cd's. Bijgeleverd werden speciale naalden, om het plaatje af te spelen. Alles ging in een bijpassende enveloppe, waarna het geheel verzonden kon worden tegen het normale posttarief.

Op afbeelding 1 zien we een vroeg voorbeeld van een gesproken brief. Tekst op de enveloppe: 'A Voice Record / een gesproken brief / speciaal opgenomen bij Vroom en Dreesmann / Amsterdam'. De plaatsnaam Amsterdam is doorgehaald; de envelop is in 1937 verzonden vanuit Haarlem, waar V&D ook een vestiging had.

Afbeelding 3

Afbeelding 1

Afbeelding 2

Afbeelding 4

In 1937 heette deze dienst nog geen Phonopost. Die naam werd pas enkele jaren later ingevoerd, namelijk in 1939 op het postcongres van Buenos Aires in Argentinië. Op afbeelding 2 zien we dat de lay-out van de enveloppe daarom werd aangepast. 'A Voice Record' werd 'Phonopost'. Op de eerste enveloppe wordt verzocht: 'Gebruikt uitsluitend ingesloten houten naalden'. Met het voortschrijden van de techniek wordt dit aangepast: 'Voor een volmaakte geluidswaergave gebruik men in plaats van houten naalden,

uitsluitend ingesloten PHONO-Post naalden'.

In 1940 kon men voor het eerst Phonopost op het postkantoor opnemen en direct te verzenden. In eerste instantie kon dit alleen in Amsterdam en Rotterdam, later ook in Den Haag en Utrecht. Of de dienst Phonopost nog op meer kantoren werd geleverd is mij niet bekend. Phonopost is mogelijk geweest tot 1971.

Een leuke variatie op Phonopost vond ik op de laatste Koninginnedag -vrijmarkt. In een bak met singeltjes vond

ik 'Een groet van Overzee'. Het is een ingesproken plaatje van de Dienst O. S.O der Kon. Marine, sectie Welzijnszorg v/h HKGS Frederikskazerne, van Alkemadelaan Den Haag. Drukmerk 2D.VA 5579-'62. De zending is gericht aan een militair overzee (Aruba) Op de enveloppe geschreven nummer 803, wat overeenkomt met het nummer op het ingesloten singeltje. Verder geen postale kenmerken (afbeelding 3).

In 1963 verscheen de eerste cassettecorder op de markt, welke al gauw geschikt werd gemaakt om in draagbare radio's of de autoradio te gebruiken. De muziekcassette werd een groot succes: na 25 jaar waren er circa 3 miljard van verkocht. De PTT speelde hierop in en bedacht 'Cassettepost', een modernere vorm van de 'gesproken brief', die werd ingevoerd op 1-11-1984 (afbeelding 4). Men kocht een compleet pakketje, bestaande uit een lege cassette en een verzendenveloppe voor vijf gulden, inclusief verzending (wereldwijd).

De verkoop van Cassettepost werd gestaakt per 1 januari 1991. Hiermee werd het tijdperk van 'de gesproken brief' als PTT-dienst definitief afgesloten.

Herman Geurts